

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky Tábor ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. 14 To 130/2004, ECLI:CZ:KSCB:2004:14.TO.130.2004.1

Číslo: 44/2005

Právní věta: Soud pro mládež rozhodující v trestní věci mladistvého v hlavním líčení ve věci samé není při ukládání výchovných opatření podle § 15 odst. 1, 2 písm. a), c), d) zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, např. výchovných povinností, výchovných omezení, povinen vyžadovat souhlas mladistvého podle § 15 odst. 3 tohoto zákona. Výjimkou je uložení probačního programu, kde povinnost vyžadovat souhlas vyplývá z ustanovení § 17 odst. 2 písm. c) citovaného zákona.

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích - pobočka Tábor

Datum rozhodnutí: 15.04.2004

Spisová značka: 14 To 130/2004

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Mladistvý, Výchovná opatření

Předpisy: § 14 z. s. m.

§ 15 odst. 1 z. s. m.

§ 15 odst. 3 z. s. m.

§ 247 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Krajský soud v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře zamítl odvolání státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Táboře proti rozsudku Okresního soudu v Táboře ze dne 4. 2. 2004, sp. zn. 10 T180/2003, v trestní věci ml. M. S.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Táboře ze dne 4. 2. 2004, sp. zn. 10 T 180/2003, v trestní věci ml. M. S. bylo rozhodnuto tak, že jmenovaný byl uznán vinným spácháním provinění krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b) tr. zák., za užití § 6 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb., že si přisvojil cizí věc tím, že se jí zmocnil, a čin spáchal vloupáním. Skutkově za to, že 27. 9. 2003 v době od 02.00 hod. do 03.00 hod. v T. společně s dalším pachatelem nezletilým R. K., poté, co nezletilý nalezeným kamenem rozbil levé přední okno vedle výdejového okénka a roztáhl pletivo, vnikli do novinového stánku, odkud odcizili alkoholické nápoje, cigaretové výrobky a cukrovinky, čímž majiteli F. H., způsobili škodu poškozením

stánku ve výši 1316,10 Kč a odcizením věci škodu ve výši 1398,40 Kč.

Podle § 14 odst. 1, § 11 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, bylo u mladistvého podmíněně upuštěno od uložení trestního opatření. Podle § 14 odst. 2 téhož zákona byla stanovena zkušební doba podmíněného upuštění od uložení trestního opatření v délce 12 měsíců. Podle § 14 odst. 2 a § 18 odst. 1, písm. c), e), odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb. byly mladistvému uloženy výchovné povinnosti a stanoveno, aby ve zkušební době podmíněného upuštění od uložení trestního opatření vykonal bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost spočívající v úklidu veřejného prostranství a údržbě zeleně na území města T., a to v délce nejvýše 4 hodiny denně na dobu 15 (patnáct) hodin celkem a nahradil podle svých sil škodu způsobenou proviněním. Podle § 14 odst. 2, § 19 odst. 1 písm. b) zák. č. 218/2003 Sb. bylo mladistvému dále uloženo výchovné omezení a stanoveno, aby se ve zkušební době podmíněného upuštění od uložení trestního opatření nestýkal s R. K., trvale bytem T.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. mu byla uložena povinnost zaplatit na náhradu škody poškozenému F. H., bytem Ž., částku 2700 Kč.

Rozsudek v této trestní věci mladistvého nenabyl právní moci, protože ho včas podaným odvoláním ve prospěch mladistvého napadla státní zástupkyně OSZ v Táboře. Tímto odvoláním brojila proti výrokům o uložení výchovných opatření. Na odůvodnění svých námitek uvedla, že podle § 10 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb. je možné výchovná opatření mladistvému, proti němuž se řízení vede, uložit s jeho souhlasem již v průběhu tohoto řízení před rozhodnutím soudu pro mládež o vině mladistvého. Stejně podle § 15 odst. 3 téhož zákona výchovná opatření může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce ukládat se souhlasem osoby, proti níž se řízení vede. Mladistvý může přitom kdykoliv v průběhu řízení, až do jeho pravomocného skončení svůj souhlas odvolat prohlášením adresovaným soudu pro mládež a v přípravném řízení státnímu zástupci, který vede řízení. Výkon výchovného opatření tím končí. K tomu podotkla, že výchovná opatření jsou nejmírnějším prvkem prevence a jejich ukládání je závislé na projevené vůli mladistvého podrobit se jejich výkonu. Proto musí být souhlas mladistvého vyžádán i tehdy, pokud soud zamýšlí výchovné opatření uložit v hlavním líčení, kdy rozhoduje ve věci rozsudkem. Z toho důvodu měl soud před vyhlášením rozsudku zjistit, zda mladistvý s uložením výchovného opatření souhlasí. Navrhla, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil ve výroku o uložení výchovných opatření a věc vrátil soudu I. stupně k novému rozhodnutí.

Státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích -pobočka v Táboře navrhla, aby podanému odvolání bylo v požadovaném rozsahu vyhověno, aby pochybení soudu I. stupně bylo napraveno. Zdůraznila, že omezení a výchovné povinnosti lze ukládat pouze se souhlasem mladistvého, a to ve všech stádiích trestního řízení.

Obžalovaný prohlásil, že je způsobilý vykonat jemu stanovené práce, a jeho obhájkyně na rozdíl od podaného odvolání vyslovila názor, že při rozhodování ve věci před soudem I. stupně nebylo nutné požadovat souhlas mladistvého.

Krajský soud ve zvláštním senátě, jak stanoví § 2 písm. g) zák. č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, přezkoumal za podmínek § 254 odst. 1 tr. ř. napadený rozsudek v rozsahu podaného odvolání a přezkoumal správnost postupu řízení, které napadeným oddělitelným výrokům rozsudku soudu I. stupně předcházelo. Učinil tak z hlediska vytýkaných vad, přičemž v té souvislosti nepřehlédl vzájemnou souvislost přezkoumávaných výroků s výrokiem o podmíněném upuštění od uložení trestního opatření a stanovené délce zkušební doby. Zjistil, že okresní soud jako soud I. stupně projednal trestní věc ml. M. S. v hlavním líčení, v němž provedl všechny řádně opatřené důkazy. Vyslechl mladistvého a poškozeného jako svědka, realizoval další důkazy v souladu s příslušnými procesními normami. V řízení bylo dbáno všech zákonných práv mladistvého na

obhajobu, ten také měl od samého počátku řízení ustanoveného obhájce. V řízení byla účastná i matka mladistvého a příslušný pracovník oddělení sociálně právní ochrany dětí MÚ v T. Všechny rozhodující skutečnosti, vztahující se k předmětným napadeným výrokům rozsudku soudu I. stupně, byly v dostatečné míře objasněny a vzhledem k účinnosti zákona č. 218/2003 Sb. ke dni 1. 1. 2004 došlo i ke správnému posouzení skutku jako provinění krádeže podle § 247 písm. b) tr. zák. za užití § 6 odst. 1 zák. č. 218/2003 Sb., byť skutek byl spáchán před účinností citovaného zákona v roce 2003.

Učiněným výrokům o uložení výchovných povinností a výchovného omezení, jak jsou podaným odvoláním namítány z toho pohledu, že nebyl před rozhodnutím soudu vyžádán souhlas mladistvého, nelze ničeho vytýkat.

Při rozhodování o zmíněných výrocích postupoval soud I. stupně zcela v souladu s jednotlivými ustanoveními zákona o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb., který nabyl účinnost dnem 1. 1. 2004. Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže (§ 1 cit. zákona). Projednáváním protiprávních činů mladistvých je sledováno, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem. Podle uvedeného zákona se protiprávním činem rozumí provinění, trestný čin nebo čin jinak trestný, přičemž mladistvým je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil 15. rok a nepřekročil 18. rok svého věku. Opatřeními ukládanými takovýmto osobám se rozumí výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření (§ 2 uvedeného zákona – vymezení některých pojmů).

V posuzovaném případě byla vůči mladistvému soudem I. stupně v souvislosti s výrokem o podmíněném upuštění od uložení trestního opatření a stanovené délce zkušební doby, použita výchovná opatření, jimiž se podle § 15 odst. 2 citovaného zákona šířeji rozumí dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou. Sleduje se těmito výchovnými opatřeními usměrňovat způsob života mladistvého a tím podporovat a zajišťovat jeho výchovu. Okruh výchovných opatření není zákonem nijak omezen. V zásadě je možné výchovná opatření ukládat ve všech trestních věcech, v nichž je na místě určitým způsobem cíleně působit na trestně stíhaného mladistvého.

Lze přisvědčit odvolatelce, že podle § 10 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb. je možné výchovná opatření mladistvému, proti němuž se řízení vede, uložit s jeho souhlasem již v průběhu tohoto řízení před rozhodnutím soudu pro mládež o vině mladistvého. Řízením se rozumí přitom celé řízení podle trestního řádu v podobě modifikované právní úpravou obsaženou v zákonu o soudnictví ve věcech mládeže. Zákon výslovně neupravuje okamžik, kdy poprvé lze výchovné opatření v průběhu řízení uplatnit. Z dikce zákona se však podává, že proti mladistvému musí být vedeno řízení, což znamená, že musí být již dáno podezření ze spáchání skutku, který naplňuje znaky provinění, a podezření musí být dostatečně odůvodněno. Je tedy zřejmé, že okamžikem, kdy poprvé lze výchovné opatření v průběhu řízení uplatnit, může být okamžik po zahájení trestního stíhání mladistvého ve smyslu § 160 tr. ř., případně poté, co mu bylo ve zkráceném přípravném řízení sděleno podle § 179b odst. 3 tr. ř. podezření z určitého skutku (srov. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže – komentář, 1. vydání 2004, Praha C. H. Beck). Lze ale připustit, že zákon nevylučuje, aby se souhlasem mladistvého podezřelého bylo některé výchovné opatření tomuto uloženo i v rámci postupu před zahájením trestního stíhání (viz § 158 a násl. tr. ř., jakož i vymezení přípravného řízení v § 12 odst. 10 tr. ř.). Podle § 15 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb. výchovná opatření může soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce ukládat se souhlasem osoby, proti níž se řízení vede, již v průběhu trestního řízení, a to nejdéle do jeho pravomocného skončení. Tím je tedy vymezována možnost pro rozhodování výchovných opatření v rámci probíhajícího řízení. Při rozhodování o těchto opatřeních v rámci probíhajícího řízení může mladistvý kdykoliv v průběhu řízení až do jeho pravomocného ukončení

svůj souhlas odvolat u soudu pro mládež a v přípravném řízení u státního zástupce, který řízení vede. Za takového stavu výkon výchovného opatření končí. Podle ustanovení § 15 odst. 5 daného zákona lze také výchovné opatření jak soudem, tak v přípravném řízení státním zástupcem, zrušit nebo změnit, jestliže se ukáže, že úplné nebo včasné plnění výchovného opatření je pro mladistvého nemožné nebo je nelze na něm spravedlivě požadovat. Jinak výchovné opatření končí uplynutím doby, na kterou bylo uloženo, splněním nebo provedením výchovného opatření, plní-li se nebo provádí jednorázovým úkonem, zrušením výchovného opatření, odvoláním souhlasu mladistvého s výchovným opatřením před pravomocným skončením věci meritorním rozhodnutím a nebo pravomocným skončením trestního stíhání.

Zákon č. 218/2003 Sb. rozlišuje ukládání výchovných opatření jednak v průběhu řízení před rozhodnutím ve věci (viz § 15 odst. 3 ve spojení s § 10 odst. 2), jak na tato ustanovení se odvolává státní zástupkyně, a při rozhodnutí ve věci (viz § 15 odst. 1). Podle § 15 odst. 1 citovaného zákona při upuštění od trestního opatření nebo podmíněném upuštění trestního opatření mohou být k dosažení účelu zákona uložena mladistvému výchovná opatření. Dovoluje-li to jejich povaha, je možné použít vůči mladistvému výchovného opatření i vedle uloženého ochranného nebo trestního opatření nebo v souvislosti se zvláštními způsoby řízení. Výchovná opatření lze uložit nejdéle na dobu současně stanovené zkušební doby u podmíněného odsouzení nebo podmíněného uložení peněžitého opatření. Zatímco v průběhu řízení před rozhodnutím ve věci, jak bylo výše zmíněno, lze vydat rozhodnutí o výchovném opatření jen se souhlasem mladistvého, při jejich uplatnění ve spojení s rozhodnutím ve věci zákon v zásadě tento souhlas nevyžaduje (srov. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže – komentář, 1. vydání 2004, Praha C. H. Beck). V tomto směru lze poukázat na rozdílné podmínky, resp. rozdílnou dikci zákona ve znění ustanovení § 15 odst. 1 a § 15 odst. 3 téhož zákona. Podle odst. 1 § 15 téhož zákona přichází v úvahu ukládání výchovných opatření v souvislosti s rozhodováním ve věci samé, tedy v souvislosti s rozhodováním o upuštění od trestního opatření nebo o podmíněném upuštění od trestního opatření anebo i vedle uloženého ochranného nebo trestního opatření nebo v souvislosti se zvláštními způsoby řízení. Jedinou výjimkou je požadavek souhlasu mladistvého se stanovením jeho povinnosti absolvovat probační program, jak o tom hovoří ustanovení § 17 odst. 2 zákona, podle kterého soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce může uložit mladistvému takovou povinnost při naplnění stanovených předpokladů, zejména i souhlasu mladistvého se svou účastí na vhodném probačním programu. Taková výjimka má své zvláštní opodstatnění, jak o tom zákon pojednává právě v souvislosti s probačními programy. Lze poukázat i na obsah ustanovení § 14 odst. 2 zákona, v němž v druhé větě je stanoveno, že soud při podmíněném upuštění trestního opatření může zároveň mladistvému uložit ochranné opatření nebo výchovné opatření směřující k tomu, aby vedl řádný život, přičemž zpravidla mu též uloží, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou proviněním způsobil. Z citace nevyplývá jakákoliv obligatorní povinnost opatřit si k tomu výslovný souhlas mladistvého.

Z toho, co bylo uvedeno, jednoznačně vyplývá, že odvolatelkou namítané skutečnosti nemají svou oporu v citovaných zákonných ustanoveních. Soud I. stupně za tohoto stavu v žádném směru nepochybil, jestliže nepožadoval vyslovení souhlasu ze strany mladistvého k uloženým výchovným povinnostem podle § 18 odst. 1 písm. c), e), odst. 3 zák. č. 218/2003 Sb. a uloženému výchovnému omezení podle § 19 odst. 1 písm. b) citovaného zákona. K posledně zmíněnému výchovnému omezení lze dodat, že v průběhu trestního řízení může trvat nejdéle do jeho pravomocného skončení ve věci samé (viz § 15 odst. 3, věta první), přičemž v tomto stadiu řízení je lze uložit mladistvému pouze s jeho souhlasem, a učinit tak může jak soud pro mládež, tak státní zástupce. Je rozhodováno usnesením, proti němuž není stížnost přípustná. Mladistvý však může svůj souhlas s výchovným omezením odvolat. Odvoláním souhlasu pak výkon výchovného omezení končí, aniž by o tom bylo třeba vydávat nějaké rozhodnutí. K uložení výchovného omezení mladistvému při rozhodování ve věci samé, stejně jako k uložení výchovného opatření v rozhodnutí ve věci samé, není třeba jeho souhlasu. Pro oba případy to vyplývá i z logiky přístupu k řešení věci v řízení přípravném a v řízení před

soudem při rozhodování ve věci samé. Při přezkoumání výroku o uložené výchovné povinnosti mladistvému v posuzovaném případě neshledal odvolací soud žádné pochybení, jestliže soud I. stupně uložil mladistvému vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost určitého druhu a nahradit podle svých sil škodu způsobenou proviněním, jak to odpovídá § 18 odst. 1 písm. c), e) zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Byl vzat zřetel, aby vykonání společensko-prospěšné činnosti nenarušilo přípravu mladistvého na budoucí povolání, především plnění povinností souvisejících se vzdělávacím programem školy. Výkon společensky prospěšné činnosti byl také v souladu se zákonem stanoven maximálně na dobu 4 hodin denně a na dobu 15 hodin celkem. Odvolací soud si ještě potvrdil způsobilost mladistvého vykonat jemu stanovené práce, když soud I. stupně takovou okolnost ve svém rozhodnutí výslovně nevyjádřil, ačkoliv podle § 18 odst. 4 zákona je u takové výchovné povinnosti soud povinen přihlížet ke zdravotní způsobilosti mladistvého.

Na podkladě všech rozvedených údajů zaujal tedy odvolací soud stanovisko, že ve světle citovaných zákonných ustanovení při rozhodování soudu ve věci samé není třeba při ukládání výchovných opatření a výchovných omezení vyžadovat souhlas mladistvého, na rozdíl od fáze přípravného řízení a řízení pokračujícího před soudem do právní moci, pokud není již rozhodováno ve věci samé. Znamená to, že při nezjištění vytýkaných pochybení a nebo pochybení jiného charakteru nezbylo než rozhodnout způsobem, jak je obsahem výrokové části tohoto usnesení.